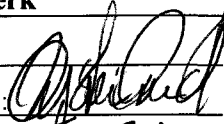

KSK-notat nr.: 65/2013 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Clemens Elvekraft AS / Skåbyggja kraftverk	
Fylke/kommune:	Oppland / Nord-Fron	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:
Saksbehandler:	Tor Carlsen	Sign.:
Dato:	18 DES 2013	
Vår ref.:	NVE 201203022-40	

Middelthuns gate 29

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til Skåbyggja kraftverk i Nord-Fron kommune i Oppland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	16
NVEs konklusjon	21

Sammendrag

Clemens Elvekraft AS søker om å få konsesjon til å utnytte et fall på 252,5 m i Skåbyggja, med inntak på kote 766 og kraftstasjon på kote 515. Vannveien er planlagt som 3585 m kombinasjon av nedgravd rørgate og boret sjakt. Det er planlagt en 280 m permanent vei til inntaket og bru over Vinstra, og 180 m permanent vei til kraftstasjonen. Middelvannføringen er beregnet til 808 l/s. Det er søkt om en maksimal slukeevne på 2020 l/s. Søkeren har foreslått å slippe en minstevannføring tilsvarende sesongmessige lavvannføringer på 274 l/s i sommersesongen og 22 l/s resten av året. Kraftverket vil ha en installert effekt på 4,2 MW

Nord-Fron kommune er positiv til prosjektet. Fylkesmannen i Oppland har innsigelse til prosjektet på grunn av konsekvensene for de høye naturverdiene i området. Oppland fylkeskommune har innsigelse til prosjektet på bakgrunn av potensialet for verdifulle kulturminner. Statens vegvesen har kommet med noen krav i forbindelse med kryssing av fylkesvei 255. Vern Nedre Otta er imot prosjektet. Laugens venner er imot prosjektet på bakgrunn av konsekvensene for det verdifulle bekkekløftøkosystemet. FNF Oppland er imot prosjektet og foreslår at området vernes. SABIMA, DNT og Naturvernforbundet går imot prosjektet på bakgrunn av konsekvensene for de høye naturverdiene i området samt høyt potensial for sjeldne og rødlistede arter som ikke er kartlagt.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 9,0 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år.

De tre siste årene har NVE klarert om lag 1,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Skåbyggja kraftverk vil ha negative konsekvenser for biologisk mangfold. Skåbudalen er en del av Vinstradalens bekkekløftsystem som er verdisatt som nasjonalt viktig. Bekkekløften er den eneste kjente bekkekløftlokaliteten i Vinstradalen som nå ikke er fraført vann til produksjon av vannkraft. NVE mener på grunnlag av de høye verdiene og de eksisterende påvirkningene av bekkekløfter i Vinstradalen at tiltaket vil være i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4, 5 og 10. NVE har også vurdert at en utbygging etter omsøkt plan sannsynligvis vil være i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Etter NVEs vurdering vil ikke de positive sidene ved en utbygging i form av omtrent 9,0 GWh/år i fornybar energiproduksjon samt de øvrige nytteeffektene omtalt overfor overstige disse ulempene.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Skåbyggja kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. Det gis ikke tillatelse til å bygge Skåbyggja kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Clemens Elvekraft AS (Søknaden ble sendt inn av Elvekraft AS som senere fusjonerte til Clemens Elvekraft AS), datert 4.12.2012:

«Søknad om konsesjon for bygging av Skåbyggja kraftverk

Elvekraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Skåbyggja i Nord-Fron kommune i Oppland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Skåbyggja kraftverk.

II. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Skåbyggja kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjersom beskrevet i søknaden.

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning.»

Skåbyggja kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	51,8
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	25,5
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	15,6
Middelvannføring	l/s	808
Alminnelig lavvannføring	l/s	73
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	274
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	22

KRAFTVERK

Inntak	moh.	766
Avløp	moh.	515
Lengde på berørt elvestrekning	m	3380
Brutto fallhøyde	m	252,5
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,58
Slukeevne, maks	l/s	2020
Minste driftsvannføring	l/s	202
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	274
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	22
Tilløpsrør, diameter	mm	1000
Tunnel, tverrsnitt	m ²	0,785
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	3280/305
Installert effekt, maks	MW	4,2
Brukstid	timer	3404

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	2,51
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	6,49
Produksjon, årlig middel	GWh	9,00

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	47,8
Utbyggingspris	kr/kWh	4,6

Skåbyggja kraftverk, elektriske anlegg**GENERATOR**

Ytelse	MVA	5,1
Spenning	kV	0,69

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	5,1
Omsetning	kV/kV	0,69/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	985
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Clemens Elvekraft AS er et heleid datterselskap av Opplysningsvesenets fond, og har som formål å utvikle og realisere kraftpotensialet på fondets grunn, i samarbeid med grunneiere. Det er til sammen 11 grunneiere til prosjektet.

Beskrivelse av området

Prosjektområdet ligger i Nord-Fron kommune i Oppland fylke. Skåbyggja har samløp med Vinstraelva vel 14 km sørvest for tettstedet Vinstra. Nærmeste tettsted er Skåbu, vel 4 km sørvest for utløpet. På nordsiden av elva Vinstra går riksvei 255 fra tettstedet Vinstra. Skåbyggja har sitt utspring fra Breistultjønna og renner i sørøstlig retning gjennom en flat, skogkledt dal, Skåbudalen. Nedstrøms riksveien starter en bekkekløft som elva renner gjennom fram til samløpet med Vinstra. Kløfta blir dypere og mer utilgjengelig jo lenger ned en kommer. Elvestrekket er både sørvest- og sørøstvendt, men på grunn av at kløfta er såpass dyp og omgitt med skog, er det liten solinnstråling.

Teknisk plan*Inntak*

Inntaksdam for Skåbyggja kraftverk bygges på kote 766. Demningen skal bestå av en platedam i betong, inntil 1,5 m høy og 40 m lang. Neddemt areal blir ca. 1 da og oppdemmet volum blir ca. 6000 m³. Demningen skal ha flomløpsterskel og et arrangement for slipp og overvåking av minstevann.

Vannvei

Fra inntaket på kote 766 i Skåbyggja føres driftsvannet i 3280 m GRP/duktile stålrør til kote 618. Fra stasjonen på kote 515 og opp til kote 618 bores det en tunnelsjakt. Lengde 305 m og tverrsnitt 0,785 m². Borekaks utgjør ca. 240 m³ som deponeres midlertidig i nærheten av tunnelpåhugget. Total lengde vannvei; 3585 m. Diameter for rør og sjakt: 1000 mm. Rørene skal være nedgravd hele veien med minimum 1 m overdekning.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen bygges øst for Skåbyggja på kote 515, ca. 320 m nedstrøms Skåbyggjas utløp ut i Vinstra. Det graves en kort steinsatt avløpskanal som leder vannet uti Vinstra. Bygget vil få en grunnflate på 100 m² og vil bestå av et betongfundament med et overbygg av tre.

Nettilknytning

Produksjonen fra Skåbyggja kraftstasjon overføres via en 950 meter lang nedgravd jordkabel til ei 22 kV-linje som krysser rørgata 985 m ovenfor kraftstasjonen. Kabelen legges i røgrøfta.

Veier

Fra inntaket og ned til tunnelåpning legges det en 3280 m lang anleggsvei i rørgata. Fra en gårdsvei nord for inntaket går det en 280 m lang traktorvei ned til inntaket. Denne oppgraderes og blir permanent atkomstvei til inntaket. Fra Hattflata, ca. 1000 m nedstrøms kraftstasjonen går det en 890 m lang traktorvei oppover på sørsida langs Vinstra. Denne veien oppgraderes og forlenges med 180 m. Det vil bygges en ny bru for å krysse Vinstra. Videre blir det kort veistubb inntil stasjonen. Dette blir permanent atkomstvei til stasjonen. Anleggsveier over dyrka mark kan etter ønske fra grunneiere fjernes, mens anleggsveier i skogsterreng beholdes for å holde nede trevegetasjon og til bruk ved transport av trevirke ut av skogen. Alle veier skal ha bredder på 4 m.

Massetak og deponi

Der rørgata skal gå er det godt med løsmasser i form av tykke morenemasser og breelvavsetninger. Tykkelsen varierer mellom noen meter til flere titalls meter. Fjellsprenging i røgrøfta vil ikke være nødvendig. For å få plass til vannrøret i røgrøfta på 1000 mm må det i detaljplanlegging beskrives hvordan overskuddsmasser skal håndteres. Borekaks fra tunnelboring utgjør ca. 240 m³ som deponeres midlertidig i nærheten av tunnelpåhugget. Massene benyttes til arrondering rundt stasjonsbygget.

Arealbruk

I søknaden er arealbehovet beregnet til omtrent 70 dekar i anleggsfasen og omtrent 4 dekar permanent.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Ifølge arealdelen i Nord-Frons kommuneplan for 2005-2017, inngår deler av prosjektområdet i et LNF-område.

Fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Oppland Fylkeskommune har utarbeidet en Fylkesplan for Oppland (2005-2008). Planen inneholder følgende relevante retningslinjer for planlegging og utbygging i og langs vassdrag:

«Inngrep som reduserer vassdragets biologiske, estetiske og rekreasjonsmessige verdi må i størst mulig grad unngås:

- *Allmennheten må i størst mulig grad sikres adkomst til og sammenhengende ferdsel langs vannstrengen.*
- *Traseer som legges mellom vassdrag og myrområder eller evjelandskap må utformes slik at disse naturelementene ikke mister kontakten med vassdraget.*
- *Kantsoner mot vassdrag må bevares. Ved inngrep i kantsonen må skjæringer og fyllinger sikres mot erosjon og utglidninger ved utslaking av skråninger og ved etablering av vegetasjon.*
- *Flomutsatte områder bør markeres i kommuneplanens arealdel. Disse områdene bør ikke benyttes til byggeområder. Der slike områder likevel reguleres for utbygging må det i*

reguleringsplan stilles særlige krav til konstruksjoner, materialbruk o.l. Flomforebyggende tiltak skal vurderes i forhold til langsiktige miljøkonsekvenser."

Samme nettsted skriver noe om forventet oppfølging av vassdragsrelaterte saker i Oppland fylkeskommune:

- *Storaure: Oppland har flere stammer av storaure som anses å ha en nasjonal verneverdi. Fiskestammene er særlig sårbare for inngrep og forurensing av gyteområdene, som krever at disse gis en særlig beskyttelse i plan- og inngrepssaker.*
- *Elvemusling: Oppland har noen bestander av elvemusling. Norge har et særlig ansvar for å ta vare på denne arten, og DN har utarbeidet en egen handlingsplan som et ledd i arbeidet med å sikre levedyktige bestander av arten. Dette krever restriktiv praksis i forhold til inngrep i vassdraget og i forhold til arealbruk som kan medføre partikkeltilførsel til vassdraget.»*

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse.

Søknaden om Skåbyggja kraftverk er blitt behandlet og vurdert i sammenheng med 15 andre søknader med forbindelse til det samme vassdraget. Søknadene var fordelt på Lesja, Vågå, Dovre, Skjåk, Sel, Nord- og Sør-Fron, Gausdal, Ringeby og Øyer kommuner. Fire søknader ble avsluttet før pakken ble sendt på høring. Dette gjaldt søknadene om Fagerliåe, Benna, Steinåa og Randsverk kraftverk. Skåbyggja var en av ti saker ble sendt ut på høring samtidig med ønske om at høringsparter skulle uttale seg til hver søknad for seg, men også komme med en vurdering av samlet belastning. To saker hadde allerede vært ute på høring tidligere, men var naturlig å inkludere i pakken og i en samlet vurdering av småkraftverk i vassdraget. Dette gjaldt søknadene om Øla kraftverk og Einbugga kraftverk. NVE har befart de tolv kraftverkene i perioden 21.5.13 - 27.6.13.

NVE var på befaring av Skåbyggja den 22.5.2013 sammen med representanter for søker, kommunen, Fylkesmannen, fylkeskommunen, Laugens venner, Vern Nedre Otta, Naturvernforbundet og FNF. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av saksbehandler. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Nord-Fron kommune gjorde følgende vedtak den 19.3.2013:

«Nord-Fron kommune er positive til søknaden om utbygging Skåbyggja kraftverk under forutsetning av at NVE setter vilkår om følgende:

- 1. Rørtrasé, landbruksjord og andre områder som blir påvirket av tiltaket må settes i stand etter anleggsperioden, også med tanke på ei raskest mulig reetablering av vegetasjon. Matjordlag må ivaretas.*
- 2. Anlegget må sikres med tanke på folk, beitedyr og vilt.*

3. Utbygger bør sørge for at adkomsten til bekkekjøfta frå kraftstasjonsområdet blir tatt vare på i størst mulig grad, eventuelt med kompenserende tiltak, for å ivareta et naturbasert friluftsliv og reiseliv i bekkekjøfta.

4. Utbygger bidrar til å sette i stand bru over Skåbyggja langs gamle Skåbudalsvegen.»

I den landbruksfaglige vurderingen av prosjektet står det blant annet:

«I forbindelse med områdetaksering av skog i Nord-Fron i regi av Mjøsen Skog SA er det utført Miljøregisteringer i Skog (MiS). Det er i denne sammenhengen registrert miljøverdier innenfor prosjektområdet. Skåbudalen er i henhold til MiS-metodikken registrert som bekkekjøft og skal stå urørt. Det er ikke tillatt med skogsdrift eller vegbygging innenfor avgrenset areal. Registeringen og avgrensingen av bekkekjøften er sammenfallende med Fylkesmannen sin bekkekjøftregistrering i Skåbudalen i 2007. Grunneierne er informert om miljøverdiene i Skåbudalen. Bekkekjøften kan være aktuell som en del av frivillig vern prosessen av skog som pågår i Nord-Fron, men denne prosessen er etter samråd med rådgivende biolog for MiS-registreringene lagt i bero til konsesjonssøknaden for kraftverket er endelig behandlet av NVE.»

I den næringsfaglige vurderingen står det blant annet:

«Utbygging av småkraftverk i Skåbyggja vil gi positiv virkning på næringslivet under utbyggingen, men betydningen av arbeid med drift anses mindre. Så lenge det er med lokale eiere vil bidrag fra kraftproduksjon gi viktige tilskudd til annen landbruksvirksomhet. For naturbasert reiseliv anses det å kunne ha en negativ virkning for fremtiden ut fra at det er spesiell uberørt natur med forholdsvis lett tilkomst.»

I Rådmannsledelsens vurdering står det blant annet:

«Rådmannsledelsen synes det er vanskelig å dra en entydig konklusjon på om Skåbyggja kraftverk bør bygges ut eller ikke. På den ene siden er det klart at dette berører uberørt natur som bekkekjøften med tilhørende arter negativt. På den andre siden vil dette være en produksjon av fornybar energi som helt klart er positivt.»

Fylkesmannen i Oppland oppsummerer sin uttalelse den 5.4.2013 med følgende:

«Fylkesmannen fremmer innsigelse til at det gis konsesjon for utbygging av det omsøkte kraftverket i Skåbyggja ut fra hensynet til det svært verdifulle bekkekjøftøkosystemet i Vinstradalen. Innsigelsen er fremmet med hjemmel i vannressursloven § 24.

Dersom det likevel gis konsesjon for en utbygging må det stilles følgende vilkår i en ev. konsesjon:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,274 m³/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 0,022 m³/sek i perioden 01.10 - 30.04.
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider, som veger, riggområde og ev. massedeponi.
- Anleggsarbeid innenfor en avstand på 500 m fra hekkelokalitet må ikke skje i perioden 01.04 – 01.07 for fjellvåk og perioden 01.03 – 01.07 for hønehauk.
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotopiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen.

- *Standard naturforvaltningsvilkår.*
- *Hjemmel til å pålegge undersøkelser/overvåking av vannkvalitet og begroing.*
- *Der anleggsveg og rørgate berører dyrket mark må berørt areal tilbakeføres til dyrket mark ved avslutning av anlegget. Rørgate over dyrket mark må legges minimum 1,2 m dypt. For utførelse av arbeid på dyrket mark må dette utføres i tråd med prinsipper som framgår av Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer. kap. 2.2.1 – 2.2.3.*
- *Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en ev. tillatelse.»*

I saksfremlegget er det gjort følgende vurdering av de botaniske verdiene:

«Skåbyggja er en viktig del av elvekløftøkosystemet og elvekløfilandskapet Vinstra. Dette elvejuvkomplekset er, sammen med Nordåa og Søråa i Ringeby, det mest verdifulle både i Oppland og i landet. Området må anses som internasjonalt unikt. Skåbyggja er et delområde som utfyller og forsterker kvalitetene i resten av elvekløftøkosystemet langs Vinstra.»

Oppland fylkeskommune vedtok følgende den 18.4.2013:

«1. Fylkesutvalget har innsigelse til søknad om konsesjon for Skåbyggja kraftverk i Nord-Fron kommune inntil undersøkelsesplikten jf. kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredete kulturminner er avklart.

2. Fylkesutvalget mener det er viktig å unngå ytterligere inngrep innenfor det nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkeløftøkosystemet langs Vinstra og frarår ut i fra det en utbygging av Skåbyggja kraftverk.

3. Dersom det likevel skulle bli en utbygging forutsetter fylkesutvalget følgende krav til avbøtende tiltak:

- *Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen skal minst være på 274 l/s i perioden 01.05 – 30.09 og 22 l/s i perioden 01.10 – 30.04*
- *Standard naturforvaltningsvilkår*

Dersom vilkårene ikke blir tatt inn i konsesjonen fremmer fylkesutvalget innsigelse med hjemmel i vannressurslovens § 24, og begrunnes med hensynet til vannforskriftens § 12 for 2. og 3. punkt i listen.»

I saksframlegget står blant annet følgende:

«Vi finner det uheldig at søker i konsesjonssøknaden antar at konsekvensen av tiltaket kan bli «fra liten til middels negativ» for kulturminner, og samtidig anfører at det er vanskelig å vurdere omfanget av påvirkning. I vår uttalelse før utarbeidelse av konsesjonssøknaden informerte vi om høyt potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i konflikt, noe søker også påpeker i søknaden. Oppfylld av undersøkelsesplikten før konsesjonssøknad ville gitt grunnlag for å vurdere omfanget av påvirkning. Det er viktig å oppfylle undersøkelsesplikten tidlig i planleggingsprosessen, særlig når det er høyt potensial for konflikt, da ville en kunne vurdere konsekvensen helt konkret for utbyggingen. I dette tilfellet har en nærmere kontroll av detaljplanene ut fra lidardata vist at tiltaket trolig er i direkte

konflikt med sannsynlige automatisk fredete kulturminner, og en kan dermed ikke hevde at tiltaket kun har liten til middels negativ konsekvens.»

Direktoratet for mineralforvaltning har i sitt brev av 18. april 2013 ingen merknader til søknaden.

Statens vegvesen Region øst har i sitt brev av 5.4.2013 følgende merknader til søknaden:

«Planen forutsetter inntaksdam i Skåbyggjas øvre del med rørgate ned til kraftstasjonen som er lokalisert nede ved Vinstra-elva. Planen berører fylkesveg 255, som vil kreve tillatelse fra Statens vegvesen på følgende punkter:

- *Kryssing over fylkesvegen med rørgata.*
- *Avkjøring fra fylkesvegen til kraftstasjonen.*
- *Nærføring til fylkesvegen med rørgata.*

Ved en eventuell utbyggingstillatelse må utbyggeren sende søknad til Statens vegvesen, før arbeidene starter. Søknadene vil bli behandlet positivt av Statens vegvesen med følgende vilkår:

- *Kryssing over fylkesvegen med rørgata må baseres på boring gjennom vejen.*
- *En kan regne med at det vil bli gitt avkjørselstillatelse fra fylkesvegen til kraftstasjonen med krav til teknisk standard (utforming og sikt). Dette vil vi komme tilbake til når det foreligger en konkret søknad.*
- *En kan ikke regne med at det blir gitt tillatelse til å legge rørgrofta så nære fylkesvegen at dette kan medføre fare for skade på vejen eller skape problemer for framtidig drift og vedlikehold av denne.*

Ut i fra oversendte tegninger vil kraftstasjonen bli anlagt utenfor byggegrensa på 30 meter langs fylkesvegen.

Med disse forbeholdene har ikke Statens vegvesen merknad til at blir gitt tillatelse til Skåbyggja kraftverk.»

Vern Nedre Otta skriver følgende i sitt brev av 11.4.2013:

«Med hensyn til Naturmangfoldloven og føre-var prinsippet, bes alle planlagte småkraftverk skrinlegges.

Minstevassføring på ei strekning av 3380 m. Synlig i terrenget. Bekkekløft, flommarksskog og gammel barskog. Flere rødliste lav- og sopparter er knyttet til disse naturtypene. Området er urørt og ligg i Skåbudalen - området er registrert som bekkekløft og er vurdert til å være regional til nasjonal verdifullt.»

Laugens venner skriver følgende i sin uttalelse av 15.4.2013:

«Viktige naturtyper som Oppland har et spesielt nasjonalt og til dels internasjonalt ansvar for å ta vare på er bekkekløfter i Gudbrandsdalen, flommarker langs Lågen og Ottaelva. I bekkekløftene finnes fosserøyksoner med tilhørende arter, der den såkalte "huldrefloraen" er unik i landet.

Skåbyggja er en viktig del av elvekløftøkosystemet og elvekløftlandskapet Vinstra. Dette elvejuvkomplekset er, sammen med Nordåa og Søråa i Ringebu, det mest verdifulle både i

Oppland og i landet. Området må anses som internasjonalt unikt. Skåbyggja er et delområde som utfyller og forsterker kvalitetene i resten av elvekløftøkosystemet langs Vinstra. Skåbyggja er del av et svært verdifullt kløftesystem som allerede er berørt av tidligere vannkraftutbygging. Det er svært viktig å unngå ytterligere inngrep innenfor det nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkekløftøkosystemet langs Vinstra. Naturtypen bekkekløft vil få redusert verdi fordi mindre vannføring vil medføre at de mest fuktighetskrevenne artene kan gå ut eller få reduserte bestander. Dette innebærer at bekkekløftøkosystemet endres og verdiene reduseres. Vurdert isolert ut fra naturmangfoldet i Skåbyggja blir ikke de negative konsekvensene for naturmangfoldet så store. På bakgrunn av at Skåbyggja er en viktig del av dette elvekløftøkosystemet, vil den omsøkte utbyggingen være i strid med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper (§ 5), og være svært uheldig.

Dette må være god nok grunn til å avslå søknaden.»

FNF Oppland skriver følgende i sin uttalelse av 19.4.2013: (brevet er støttet av Norges Jeger og Fiskerforbund Oppland, Oppland orienteringskrets, DNT Gjøvik og Omegn, Naturvernforbundet i Oppland, Vestoppland krets av Norges speiderforbund, Gudbrandsdal krets av Norges Speiderforbund og Norsk ornitologisk forening Oppland)

«Vi går imot planene om utbygging av disse 10 småkraftverkene i Gudbrandsdalslågens sideelver. Vi viser til Fylkesmannen i Oppland sitt forslag om helhetlig vurdering av Gudbrandsdalslågen med sideelver, og mener at de gjenværende urørte delene må vernes ved en ny supplering av verneplanen/omlegging av samlet plan.

Minstevassføring på en strekning av 3380 m. Synlig med landsskapsverdi i terrenget. Bekkekløft, flommarksskog og gammel barskog (verdi B). Flere rødlistede lav- og sopparter er knyttet til disse naturtypene. Vi ser behov for mer utredning av konsekvenser for naturmangfold med bekkekløfter og fossesprøytoner og vannlevende organismer.»

SABIMA, NJFF, DNT og Naturvernforbundet skriver i sin felles høringsuttalelse om samlet belastning den 19.4.2013:

«Vi peker på de godt kartlagte og store naturverdiene i hele det sammenhengende elvedalssystemet til Gudbrandsdalslågen med sine sideelver. Ikke minst Vinstra-komplekset, som er et av de viktigste og mest intakte elvekløftområdene i Norge (og Europa), med en konsentrasjon av denne typen naturverdier som er unik i internasjonal målestokk. Her er også flere rødlistearter og verdifulle naturtyper, og Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på disse unike verdiene. Vi mener derfor at søknader om vannkraft i dette området må behandles etter en meget streng tolking av Naturmangfoldloven §§ 4, 5 og 10. Det må i tillegg stilles strenge krav til godt kunnskapsgrunnlag og gode faglige vurderinger av påvirkningen på annet biologisk mangfold og naturverdier. Vi mener også at områdets store verdi for friluftsliv og turisme må vektlegges sterkt i vurderingene.»

SABIMA, DNT og Naturvernforbundet skriver i sin felles høringsuttalelse den 19.4.2013:

Vi støtter Fylkesmannen i Opplands innsigelse mot utbygging av Skåbyggja og mener på det sterkeste at denne søknaden må avslås.

Elvekløftverdiene til Vinstra med sine sidevassdrag er blant de aller største i Norge. I BioFokus' bekkekløftirapport for Vinstra-Skåbudalen står det at 'for hele Vinstra-dalføret samlet vurderes mangeloppfyllelsen som bekkekløft svært høy (og på nasjonalt nivå nesten bare sidestilt med Nordåa-Søråa)'.

Skåbyggja er en nærmest urørt bekkekjøft som har stor verdi som særlig representativ i denne regionen med mange flotte bekkekjøfter. I bekkekjøftrapporten er Vinstra-Skåbudalen vurdert til regionalt til nasjonalt verdifull (4) for bevaring av biomangfold. I bekkekjøftrapporten til Vinstra Rognli – Graupesand, som er helt tilgrensende til området for Vinstra-Skåbudalen-rapporten, slår BioFokus fast at (med uthevinger av oss): "Området må ses på som en del-lokalitet av hele Vinstra-dalførets svært verdifulle bekkekjøftmiljøer, der de ulike delområdene samvirker og forsterker hverandre. I denne sammenheng er det viktig å se på hele elvejuvkomplekset opp til Olstappen (samt også Vinsterfossen ovenfor Olstappen) som ett samlet elvekjøft-økosystem. Sammen danner de ulike del-lokalitetene et av de viktigste og mest intakte elvejuvområdene i Norge (og Europa), med en konsentrasjon av naturverdier knyttet til slike miljøer som er unikt i internasjonal målestokk. (...) Dette understrekes av at det hittil er påvist minst 67 rødlistearter i Vinstra-dalføret (alle del-lokaliteter samlet) (2 CR, 10 EN, 16 VU, 37 NT, 2 DD), fordelt på 19 vedboende sopp, 16 makrolav, 14 skorpelav, 1 mose, 11 karplanter og 5 fugl. Mtp lavfloraen har en her omtrent alle aktuelle arter knyttet til bekke- og elvejuvene i regionen, mange også i gode og levedyktige populasjoner. (...) Vinstra (samlet) vurderes sammen med Nordåa-Søråa som det mest verdifulle elvejuvområdet i Gudbrandsdalen (og helt i toppsjiktet nasjonalt)."

Vi mener derfor at det for hele Vinstra-systemet bør foreligge en grunnleggende skepsis til ethvert inngrep, særlig vannkraftutbygging. Vinstra er allerede regulert, og myndighetene må derfor sørge for at gjenværende mer urørte bekkekjøfter, som Skåbyggja, bevares med hensyn til samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. Her må den samlede belastningen ikke bare ses i sammenheng med de ni andre omsøkte kraftverkene i "Lågen-pakken". Her må man se til den samlede belastningen i hele Vinstra sitt bekkekjøftsystem. Vi mener den samlede belastningen her tilsier at ingen videre utbygging bør tillates.

Angående de anleggstekniske inngrepene vil det bygges en varig anleggsvei i skogsterreng, bl.a. for å frakte ut tømmer. Dette vil altså innebære at en konsekvens av å gi konsesjon, er omfattende hogst i områder som tidligere har vært vanskelig tilgjengelig. Det fremgår av BioFokus' bekkekjøftrapport for Skåbyggja at, selv om det har vært mye uttak av tømmer i området, så utgjør Vinstra-Skåbudalen et "godt og avgrenset bekkekjøftmiljø med forholdsvis store verdier knyttet til gammelskog. Selv om mye av skogen er forholdsvis fattig på død ved så er store deler fritt for nyere hogstinnngrep." Dette bør også tas med i vurderingen av den samlede belastningen.

Vi stiller også spørsmål ved om datagrunnlaget er godt nok. I følge biomangfoldrapporten er det bare brukt én dag i et så vanskelig terreng. Kartleggeren har i følge kartet med befaringsrute, heller ikke gått på vestsiden av elven (hvor det til dels er mindre bratt), og hvor man grunnet andre lysforhold kan forvente seg å finne andre arter. Da det i tillegg står tydelig i BioFokus' bekkekjøfterrapport for Vinstra-Skåbudalen, at de mente det var stort potensial for å finne flere rødlistearter, grunnet ugunstig inventeringstidspunkt for flere artsgrupper (karplantefloraen stort sett var visnet og dårlig soppsesong), samt vanskelig topografi, samt at det ikke var noen botaniske undersøkelser gjort i området tidligere og ingen registreringer hverken i Artsdatabankens artskart eller i DNs naturtypebase, mener vi at det kreves grundigere feltundersøkelser av området. Det står riktignok i biomangfoldrapporten (side 11) at "Det regnes som sannsynlig at det finnes flere forekomster av de registrerte rødlisteartene i skogen i bekkekjøfta. Det vurderes også som sannsynlig at det forekommer andre arter knyttet til gammelskog. Slike arter kan være knyttet til de fuktigste skogslokalitetene i bekkekjøfta." Det står videre at det ikke kan "utelukkes at det finnes lokaliteter hvor kryptogamfloraen er rikere. Funn av en kalkkrevende begerlav på en bergvegg på østsiden av kjøfta, kan tyde på at

det enkelte steder kan være kalkrik berggrunn. Kalkholdig berggrunn kan gi større arts mangfold." Vi mener derfor at faktagrunnlaget, særlig artslisten og naturtypebeskrivelsene, ikke kan sies å være godt nok.

*I biomangfoldrapporten står det at "Det er kjent at redusert vannføring kan være negativt for fuktighetskrevende arter / vekstmiljøer i bekkekløfta". En tydeligere måte å uttrykke det på er at fuktighetskrevende arter vanligvis blir borte når vannet forsvinner. Det står videre at "grunnet kunnskapsmangel om ulike arters toleranseevner i forhold til fuktighetsendringer, er det vanskelig å beskrive eksakt hvilke endringer som vil inntreffe for hver enkelt art. På generell grunnlag, antas det imidlertid at tørketålende arter vil øke sin utbredelse på bekostning av fuktighetskrevende arter." Det står videre at "Når det gjelder rødlistede moser, lav og sopp som er registrert langs vannstrengen, eller i skog langs elva (i bekkekløfta) er det kjent at tre av artene i hovedsak er knyttet til fuktig miljø." Bl.a. laven *Lobothallia melanaspis* (NT) som er sårbar for endringer i vannføring. Her konkluderer rapporten med at "En kan derfor anta at utbredelsen vil minke langs Skåbyggja da vannføringen blir mindre i lange perioder av året". Og videre "når det gjelder to av de andre rødlisteartene, huldrenål (NT) og soppen rynkeskinn (EN), er dette arter knyttet til gammel, og gjerne fuktig skog. Redusert vannføring vil også medføre at skogsmiljøet i bekkekløfta blir tørrere."*

Deretter konkluderer biomangfoldrapporten med at "Skåbyggja kraftverk gir middels negativ påvirkning og dermed middels negativ konsekvens for terrestrisk biologisk mangfold." Vi mener at inngrep i en tidligere urørt bekkekløft med fossefall og ørret og med rødlistearter både i vannstrengen og i fuktig gammelskog, arter som sannsynligvis vil gå sterkt tilbake da hele den fuktighetstilpassede naturtypen vil påvirkes negativt, må vurderes som "sterkt negativ påvirkning". Utbygging her ville være et brudd på naturmangfoldloven § 4 og 5.

Vi legger også merke til at søknaden bare nevner fordelene med utbyggingen for lokalmiljøet. Vi vil derfor informere om at en utbygging som fører til at elven legges i rør og at fossen blir borte definitivt vil oppleves sterkt negativt for mange, og viser bl.a. til høringssvaret fra FNF Oppland og fra Laugens Venner og Vern Nedre Otta. Naturen i Gudbrandsdalen, med sine fosser og fall, er et turistmål i seg selv, og rørlegging av flere av disse kjennetegnene i landskapet vil kunne føre til at området blir mindre attraktivt for turister og at rekreasjonsverdiene for lokalbefolkningen vil oppleves som mindre.

Clemens Elvekraft AS svarer på høringsuttalelsene i e-post av 15.5.2013.

Søker tar flesteparten av uttalelsene til etterretning. De kommer med noen presiseringer/opplæringer:

«Det er kun inntaksbassenget som kan representere fare for folk, beitedyr og vilt. Her kan det bli aktuelt å sette opp et gjerde rundt bassenget, eller velge en damtype som gir liten oppdemming av vann. Med damløsningen coanda inntak unngås at det blir isstuvning i inntaksbassenget.

Tiltakshaver kommer til å holde seg til omsøkt minste vannsslipp.

Disse rovfuglene har ofte alternierende reir som de benytter. Tiltakshaver vil derfor i forkant av anleggsstart la en ornitolog undersøke hvilke reir som det er aktivitet i.

I rørgrøfta skal det øverste matjordlaget, ca. 30 cm, tas vare og plasseres i egne ranker. Det neste jordlaget, ca. 50-60 cm, legges også for seg i egne ranker. Det tredje jordlaget, ca. 130 cm, legges likeledes for seg. Jordlagene skal ikke blandes og legges tilbake i rørgrøfta ved å legge det 3. jordlaget tilbake først og aller sist matjordlaget. Det vil sikre at den dyrkede

marka blir tilbakeført til tilnærmet opprinnelig tilstand. Når driftsvannrøret på 100 cm og omfylningsmasser er lagt, er det overdekning på 120 cm. Dreneringsgrøfter som rørgrøfta eventuelt må krysse settes i stand slik at dreneringsgrøfter fungerer som før. Rørtraseen skal ikke tilsås med fremmede arter, men revegeteres med stedlig vegetasjon.

Tiltakshaver kommer ikke til å starte anleggsarbeider før forholdet til kulturminner er avklart.

Statens vegvesen legger opp til en ryddig og grei prosess som vil bli fulgt opp av tiltakshaver når et positivt konsesjonsvedtak foreligger.»

Søker har bestilt en tilleggsutredning fra Sweco og viser til denne som tilsvar til de miljøfaglige innvedingene.

Tilleggsopplysninger

Sweco ved Aslaug T. Nastad har utført en tilleggsutredning om biologisk mangfold, datert 7.5.2013. Rapporten er gjengitt i sin helhet.

«Tilleggsutredning - biologisk mangfold, Skåbyggja kraftverk I Nord-Fron

I det følgende er det diskutert faktorer som kan ha betydning for opprettholdelse av biologisk mangfold i bekkekløfter ved kraftutbygging. Det er også gjort en gjennomgang av hvilke verdier som finnes i bekkekløfter i Skåbyggjas nærområder sammenlignet med bekkekløften i Skåbyggja.

Restfelt og nedbør

Et sidevassdrag til Skåbyggja, Ommundsåa, har sammenløp med Skåbyggja ca. 800 m nedstrøms planlagt inntak. De største verdiene knyttet til naturtypen bekkekløft finnes på strekningen fra Ommundsåas sammenløp mellom Skåbyggja til sammenløpet med Vinstra. Ommundsåa bidrar med en vannføring som tilsvarer i overkant av 10 % av middelvannføringen i Skåbyggja. Dette restfeltet vil, sammen med overløpssituasjoner og slipp av minstevannføring, bidra til lokalklimaet på strekningen med størst verdi for biologisk mangfold. I følge meteorologiske data, er det mest nedbør i juni til oktober i dette området. Denne perioden er vekstsesongen til lav, moser og sopp. Det er derfor grunn til å tro at nedbøren, sammen med selve terrengutformingen, er de viktigste faktorene for forekomstene av fuktighetskrevenne arter i området.

Bekkekløftverdier i området

Biologisk mangfoldverdier knyttet til bekkekløfter er godt dokumentert i Vinstra elv og sidevassdrag, samt i andre vassdrag i Gudbrandsdalen gjennom bekkekløftprosjektet (naturfaglige registreringer i naturtypen bekkekløft og bergvegg i regi av Direktoratet for naturforvaltning). Skåbyggja og en lokalitet i Vinstra, oppstrøms sammenløpet med Skåbyggja er også undersøkt. Alle dellokalitetene i Skåbyggja (prosjektområdet), og tilgrensende areal i Vinstra har fått verdi B (viktig). Selv om forekomsten av bergvegger langs Skåbyggja er stor, er lavfloraen sparsomt utviklet (jf. bekkekløftprosjektet og biologisk mangfoldrapporten for Skåbyggja kraftverk), og ingen av de typiske "Gudbrandsdalsartene" knyttet til bergvegg er registrert. De fleste av de registrerte rødlisteartene i prosjektområdet er primært knyttet til gammel, fuktig skog. Generelt er bekkekløfta i Skåbyggja relativt artsfattig og lite variert i forhold til flere andre bekkekløftlokaliteter i hovedelva Vinstra og sidevassdrag (f.eks Hatta og Lomma).

I Hatta og Lomma er de biologiske verdiene større enn i Skåbyggja. Både Hatta og Lomma har fått verdi A-svært viktig. Dette på tross av sterkt redusert vannføring pga. fraføring av vann til Nedre Vinstra kraftverk. Flere av artene, både rødlistearter og andre som er registrert der, er avhengige av et fuktig lokalklima.

I bekkekløfta på elvestrekningen Graupesand-Rognli i Vinstra er det registrert 36 rødlistearter (de fleste er sopp og lav). Denne elvestrekningen har samlet fått nasjonal verdi (A-verd i-svært viktig). Vinstra er fraført en betydelig andel vann (til Nedre Vinstra kraftverk) i forhold til naturlig situasjon. De samme rødlisteartene som er registrert i Skåbyggja er også registrert her (med unntak av en art). I tillegg er artene registrert på flere av de andre bekkekløftlokalitetene i sideelvene til Vinstra elv. De fleste rødlisteartene på alle lokalitetene er primært knyttet til gammel skog.

Ved en grundig gjennomgang av dokumentasjonen som har kommet fram gjennom bekkekløftprosjektet, ser det ut til at forekomstene av fuktighetskrevende arter (kryptogamer og sopp) er minst like store langs elvestrekninger med vesentlig redusert vannføring. Det kan derfor se ut som de biologiske verdiene knyttet til bergvegger og skog i bekkekløfter ikke utelukkende er avhengig av vannføringen i vassdraget, men at det like mye er faktorer som terrengutforming, soleksponering, forekomst av tett skog og nedbør som bidrar til å gjøre bekkekløfter til egnete leveområder for fuktighetskrevende arter. På bakgrunn av det som har kommet fram under denne gjennomgangen av biologisk mangfold og fysiske faktorer i bekkekløftsystemer i Vinstravassdraget, kan det se ut som om det ikke foreligger et godt nok grunnlag for å si at bekkekløftøkosystemet i Skåbyggja vil bli så sterkt påvirket av redusert vannføring som tidligere antatt (jf. Biologisk mangfoldrapport for Skåbyggja kraftverk, datert 31.10.2012).

*Tiltaket kan imidlertid bli negativt for enkeltarter slik som lavarten *Lobothallia melanaspis* (NT) som vokser på stein og berg i vannkanten, og som derfor er ekstra følsom for vannstandsendringer. Arten er registrert i øvre del av prosjektområdet, oppstrøms bekkekløfta. Det er ikke grunn til å tro at arten forsvinner helt pga. redusert vannføring da det fremdeles vil gå flommer og minstevannføring i elva, men forekomstene vil sannsynligvis minke. Den er registrert på flere lokaliteter i regionen, og har ellers utbredelse i hele landet (Artsdatabanken). I denne regionen vil leveområder for arten bli ivaretatt i andre vassdrag som ikke blir berørt av kraftutbygging (f.eks. Sjoa i Vågå og Fagerliåe i Sel).*

Andre bekkekløfter av større verdi, både i hoveddalføret og i Vinstradalen, vil bidra til å opprettholde arts mangfoldet knyttet til denne naturtypen hvis dette mot formodning skulle bli redusert som følge av utbyggingen. Det må også nevnes at det er flere verna vassdrag (bl.a. Gausa, Sjoa og Frya) i nærheten hvor verdier knyttet til bekkekløftmiljø også blir ivaretatt. De biologiske verdiene i verna vassdrag skal ikke være påvirket av inngrep som kraftutbygging.

Fisk

Fylkesmannen mener at aurebestanden i Skåbyggja vil bli skadet pga. lav minstevannføring om vinteren. Det vil imidlertid være en vanlig situasjon om vinteren at kraftverket må stå pga. av lav vannføring, og vannføringen vil da bli som før utbygging. I slike perioder vil forholdene for fisk bli de samme som før utbygging. Ellers vil minstevannføring og restvannføring avbøte negative konsekvenser. Ut fra dette vurderes skadene på den tynne fiskebestanden å bli liten. Det må også understrekes at forholdene for fisk vil bli opprettholdt i Vinstra elv.»

Ordfører Olav Røssum har på vegne av **Nord-Fron kommune** sendt inn en tilleggsuttalelse hvor han blant annet uttaler at:

«Nord-Fron kommunestyre er også opptatt av næringsutvikling i kommunen og mener at utbygging av Skåbyggja kraftverk er et positivt næringstiltak. Næringslivet i denne regionen har store utfordringer, og kommunen trenger ny og økt aktivitet.»

Grunneier **Ole Petter Kleiven** har pr e-post av 3.6.2013 kommet med en tilleggsuttalelse der han blant annet påpeker viktigheten av at:

«...det kommer opp ny næringsvirksomhet som i en utbyggingsfase gir arbeidsplasser og på lang sikt gir stedbundne inntekter. Disse vil for all framtid være bundet opp mot landbrukseiendommene og jeg er overbevisst om at dette både vil stimulere til økt bosetning og investeringer som det ellers ikke hadde vært grunnlag for.»

Innsigelser

Fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune hadde innsigelser til flere av prosjektene i pakka. Innsigelsesmøte ble avholdt med Fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune den 18.6.13. Fylkesmannen opprettholdt sin innsigelse til søknadene om Mosåa, Brynsåa, Fossåa, Skåbyggja, og Einbugga kraftverk. Fylkeskommunen opprettholdt sin innsigelse til søknadene om Einbugga, Skåbyggja, Hinøgla og Fossåa kraftverk.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket vil utnytte et nedbørfelt på 52 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 0,8 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 0,2 % og nedbørfeltet har ingen breer. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende vårflom. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 274 og 22 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 73 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,02 m³/s og minste driftsvannføring 0,20 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 274 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 22 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 63 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 250 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 274 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 22 l/s resten av året, vil dette gi en restvannføring på ca. 299 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 37 dager i et middels vått år. I 143 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 153 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året samt at kraftverket vil stå i store deler av året.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Pakkebehandling og samlet belastning

NVE vurderer de tolv sakene i pakka både individuelt og med hensyn på sumvirkninger. Gudbrandsdalslågen er et område med stor nasjonal og internasjonal viktighet for bekkekløfter. Bekkekløfter har vært et gjennomgående tema som angår ni av tolv saker. Dermed har det vært nødvendig i henhold til naturmangfoldloven § 10 å vurdere temaet samlet belastning.

NVE vurderer at for andre temaer som for eksempel landskap, fossefall, villrein og storaure er den geografiske spredningen så stor at det ikke har vært naturlig å diskutere samlet belastning for de tolv sakene samlet.

Naturmangfold

Gudbrandsdalen er den klassiske bekkekløftregionen i Norge. En bekkekløft er en v-dal eller et gjel som går ned i fast fjell. Utforming og størrelse kan variere betraktelig, men ofte renner det en bekk eller elv gjennom den. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter. Grunnen til at Norge har et særskilt ansvar for å ta vare på bekkekløfter er at dette er leveområde for en rekke

spesialiserte arter av planter, sopp og dyr. Trange daler og gjel har lite direkte solinnstråling og miljøet blir mer fuktig enn i området rundt. Elva vil være viktig for fuktigheten i kløfta, spesielt i områder hvor elva går i fosser eller stryk hvor vann vil sprute over vegetasjon i kantsonen. I Gudbrandsdalens hoveddalføre skjærer mange av kløftene seg dypt ned i dalsidene, og faller ned mot Lågen omgitt av kulturlandskap. Bekkekløftene i Gudbrandsdalen er særlig kjent for "huldreplantene" sine. Spesielt har forekomster av skogranke, sudetlok og russeburkne vært av stor botanisk interesse. Lavfloraen er også spesielt rik i bekkekløftene i deler av Gudbrandsdalen.

I perioden 2007 til 2010 ble det gjennomført undersøkelser av 625 bekkekløfter i 14 fylker på oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Disse ble gitt karakter fra 0 (uten registrerte naturverdier) til 6 (nasjonalt verdifulle og svært viktige). Innenfor disse områdene ble kjerneområder/naturtypelokaliteter skilt ut og verdisatt etter en tredelt skala: nasjonal (A), regional (B) og lokal verdi (C). I denne undersøkelsen ble de antatt viktigste bekkekløftene i hvert fylke valgt ut for undersøkelser og antallet varierer fra fylke til fylke. Det kommer klart frem av undersøkelsen at Oppland og Gudbrandsdalen er i særstilling et viktig område for bekkekløfter.

Arter og naturtyper som er knyttet til vassdragsmiljøet skal ivaretas slik at økologiske prosesser opprettholdes og arter kan forekomme i levedyktige bestander. Norsk rødliste for arter 2010 og Norsk rødliste for naturtyper 2011 er en oversikt over arter og naturtyper som er spesielt hensynskrevende. Graden av truethet er vurdert på en sjudelt skala fra regionalt utdødd/forsvunnet (RE), kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU), nær truet (NT), datamangel (DD) til livskraftig (LC). I områder som inneholder arter som er vurdert som hensynskrevende eller som er potensielle leveområder for slike arter må forvaltningen være aktsom. NVE skal vurdere om tiltak i vassdrag vil påvirke arter og naturtyper negativt og om den eventuelle negative påvirkningen er akseptabel gitt samfunnsnyttene av tiltaket.

Terrestrisk miljø

Influensområdet for Skåbyggja kraftverk ligger i et stort bekkekløftsystem som starter ved munningen av Vinstradalen og som strekker seg inn til Skåbu. Rognli-Graupesand er det største delområdet med 4040 dekar. Systemet omfatter også sidekløfter slik som Lomma (463 dekar), Hatta (374 dekar) og Skåbudalen (821 dekar). Samlet er bekkekløftsystemet i Vinstradalen verdisatt som blant de aller viktigste i landet. Isolert er Bekkekløften i Skåbudalen verdisatt til regionalt til nasjonalt verdifullt i bekkekløftprosjektet (Biofokus-rapport 2008-31), men det påpekes i rapporten at hele vinstras elvedal i praksis kan betraktes som én sammenhengende stor lokalitet. Det fremgår av rapporten at Skåbudalen utgjør et bekkekløftmiljø med ganske store verdier knyttet til gammelskog, noe som ikke er vanlig i Gudbrandsdalens bekkekløfter. Selv om mye av skogen er forholdsvis fattig på død ved så er store deler fritt for nyere hogstingrep. Dalen har markert topografi med stort innslag av bergvegger, noe slyngete løp med varierende eksposisjon. Det er granskog som dominerer kløften, men det er en del spredte innslag av gråor og rikbarkstrær som selje, rogn og osp. På kantene av kløfta i forbindelse med bergknauser og soleksponerte sider er det også en del furuskog.

Grunnet veldig vanskelig terreng har det vært vanskelig å registrere arter i bekkekløften av Skåbudalen. Deler av området har vært undersøkt i forbindelse med bekkekløftprosjektet og utarbeidelsen av biomangfoldrapporten som følger søknaden. Det er særlig de øvre deler ved Sagbua og de nedre deler ved samløpet ved Vinstra som har vært mulig å inventere. Av rødlistede sopp og lav er det funnet svartonekjuke (NT), sprekkjuke (VU), rosenkjuke (NT), grynragg (NT), flatragg (NT) og *Lobothallia melanaspis* (NT). For øvrig er det registrert kalkkrevende arter av både moser, sopp og planter i området. Basert på verdiene funnet i lettere tilgjengelige kløfter i områdene rundt, er det sannsynlig at det forekommer flere sjeldne og truede arter av lav, moser, sopp eller planter i

Skåbudalen enn det som er registrert til nå. I rapporten fra bekkekløftprosjektet står det blant annet at det er mulig at flommarkskogen inneholder småragg (EN).

Fylkesmannen i Oppland har innsigelse til prosjektet på grunn av negative konsekvenser for bekkekløften ved fraføring av vann. Oppland fylkeskommune går imot prosjektet av samme grunn. Vern Nedre Otta, Laugens Venner, FNF Oppland, SABIMA, DNT og Naturvernforbundet er alle imot prosjektet på grunn av negativ påvirkning på bekkekløften ved fraføring av vann. Søker har svart på disse innvendingene ved å argumentere med at utbygde elver i Vinstravassdraget også har høy verdi. De mener dermed at det er usikkert at en utbygging vil føre til så sterke negative konsekvenser for naturtypen.

NVE mener at området må ses på som en del av Vinstradalførets svært verdifulle bekkekløftmiljøer, der de ulike områdene samvirker og forsterker hverandre. Sammen danner de ulike lokalitetene et av de viktigste elvejuvområdene i Norge, med en konsentrasjon av naturverdier knyttet til slike miljøer som er svært stor. Vinstradalføret er allerede sterkt påvirket av kraftutbygging gjennom Nedre Vinstra kraftverk. Vinstraelven nedenfor Olstappen er regulert uten slipp av minstevannføring. Dette har fraført vann fra bekkekløften ved Rognli-Graupesand. I tillegg er elvene Lomma og Hatta fraført vann til Nedre Vinstra kraftverk. Dermed gjenstår Skåbyggja som den eneste registrerte bekkekløften i det større bekkekløftsystemet i Vinstradalen som ikke er utbygd. NVE mener at bekkekløftsystemets arts mangfold og økologiske prosesser vil bli påvirket av en fraføring av vann. Det vil bli tørrere miljø på grunn av redusert vannføring, og det vil bli mindre forstyrrelser langs elvekantene på grunn av mindre dynamikk i vannføringen. Selv om bekkekløfter i utbygde elver i Vinstravassdraget har høy verdi i dag, vet vi lite om disse bekkekløftenes tilstand før de ble bygget ut, og dermed også lite om påvirkningen disse har vært utsatt for. I verdisettingen av Hatta og Lomma er både fraføring av vann og hogst vurdert til å trekke verdien på områdene ned. NVE mener at en fraføring av vann i Skåbudalen vil redusere de prosesser som ligger til grunn for opprettholdelse av dette økosystemet. I OED sine retningslinjer for små vannkraftverk står det at tiltak som kommer i konflikt med naturtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for kan ikke påregne å få konsesjon. Norge må sies å ha et internasjonalt ansvar for bekkekløfter. I Vinstradalen er det i tillegg snakk om et bekkekløftsystem som i er vurdert til å være av de viktigste i landet. NVE mener på bakgrunn av dette at en fraføring av vann fra Skåbudalen vil være i strid med naturmangfoldloven § 4.

NVE mener det er sannsynlig at Skåbyggja er et mulig leveområde for de samme artene som finnes i Vinstradalen, Hatta og Lomma. Selv om Skåbudalen er sørvestvendt, har den sannsynligvis mindre solinnstråling enn Vinstra ved Graupesand og Ekre. Naturlig vannføring i Skåbyggja kombinert med fyllitt i berggrunnen og dalens smale utforming gjør at området har mange av de kvalitetene som skal til for at arter som tilhører huldreelementet skal kunne leve i her. Fraføring av vann i Skåbyggja vil føre til et tørrere miljø i bekkekløften slik at fuktighetskrevenende arter vil få dårligere vekstforhold. Fraføring av vann vil også dempe og utjevne variasjonene i vannføring som er grunnlaget for flommarkskogen ved samløpet ved Vinstra. Redusert vannføring i Skåbyggja vil dermed føre til en stor reduksjon i det mulige leveområdet for en rekke sjeldne og truede arter i Vinstradalen. NVE mener på bakgrunn av dette at en fraføring av vann fra Skåbudalen vil være i strid med naturmangfoldloven § 5.

Akvatisk miljø og fugl

Hele elvestrekningen i Skåbyggja er leveområde for ørret og har gode varierte forhold for bunndyr. Biomangfoldrapporten konkluderer med at verdien på det akvatiske miljøet er liten. Fylkesmannen i Oppland mener også at ørretbestanden har begrenset verdi. NVE mener at det er lite sannsynlig at det

finnes rødlistede arter av bunndyr i Skåbyggja og at en reduksjon av ørretbestanden er akseptabel dersom det gis konsesjon til tiltaket.

Det er registrert fossekall og strandsnipe (NT) i tilknytning til Skåbyggja. I tillegg er det registrert fjellvåk, hønehaug (NT), jordugle, haukugle, vipe (NT), tårnseiler (NT) og stær (NT) innenfor influensområdet. Beiteområde for trane (viltvekt 4) finnes både ved inntaksområdet og innenfor influensområdet vest for elva. Av biomangfoldrapporten fremgår det at tranen vil sannsynligvis helt eller delvis sky området ved inntaket i anleggsperioden.

NVE mener redusert vannføring vil føre til en viss reduksjon i bestandene av bunndyr og vannlevende insekter. Dette vil sannsynligvis også redusere mattilgangen for strandsnipe og fossekall i den berørte elvestrekningen. NVE mener at med tilstrekkelig minstevannføring og oppsetting av rugekasser for fossekall vil en eventuell utbygging ha begrensede og akseptable konsekvenser for vanntilknyttede fugler.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fattet beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Skåbyggja kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldlovens §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, bekkekløftprosjektet, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. SABIMA mener faktagrunnlaget ikke er godt nok utredet når det gjelder artsmangfold i Skåbudalen. De påpeker blant annet at konsulenten bak biomangfoldrapporten ikke har befart vestsiden av elven og at det her ville være grunnlag for annet artsinventar. Biomangfoldrapporten som følger søknaden bygger på og utfyller informasjon som finnes i bekkekløftprosjektet. I den forbindelse ble Skåbudalen befart 10.10.2007. Befaringsruten viser at det da ble lagt vekt på den vestre siden av elven. De to befaringene kompletterer dermed hverandre når det gjelder Skåbyggjas nedre deler. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldlovens § 8.

I influensområdet til Skåbyggja kraftverk finnes naturtypene bekkekløft og bergvegg (verdi B) og flommarksskog (verdi B) samt de rødlistede artene svartonekjuke (NT), sprekkjuke (VU), rosenkjuke (NT), grynragg (NT), flatragg (NT) og *Lobothallia melanaspis* (NT), hønehaug (NT), strandsnipe (NT), vipe (NT), tårnseiler (NT) og stær (NT). En eventuell utbygging av Skåbyggja vil etter NVEs mening være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper, arter eller økosystemet gitt i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 siden det vil føre til en vesentlig reduksjon av verdien på et bekkekløftsystem av internasjonal verdi samt at det vil redusere mulighetene for viktige arter i å opprettholde levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder.

NVE behandler i denne omgang tolv saker i Gudbrandsdalen samlet og mener prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 er mest aktuelt å vurdere for naturtypen bekkekløft som forekommer i ni av sakene. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter. NVE mener at naturtypen bekkekløft har spesielt høy viktighet i Gudbrandsdalen. Gjennom bekkekløftprosjektet er det vist at Oppland har spesielt mange bekkekløfter og at disse har høyere verdi og større areal enn hva som finnes i andre fylker. Bare i Gudbrandsdalen er det kartlagt 23 bekkekløfter med høy verdi (verdi

4-6). I dag finnes det kraftverk i flere sideelver til Gudbrandsdalslågen som inneholder og påvirker viktige bekkekløfter, blant annet Mesna, Moksa, Våla, Vinstra og Jorda. I vurderingen av de ni sakene med bekkekløftlokaliteter som nå behandles samtidig av NVE vil vurderingen av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 og vurderingen av påvirkningen på økosystemets funksjon og naturlige utbredelse etter § 4 være overlappende. I fire av de ni bekkekløftene har NVE vurdert at tiltaket ikke er i konflikt med hverken økologiske prosesser eller arter og naturtyper sin utbredelse. I fem av sakene vurderer NVE at tiltakene er i konflikt med naturmangfoldloven § 4. Disse fem sakene vil redusere verdien på bekkekløfter av *regional til nasjonal verdi* eller høyere. NVE mener at på grunn av eksisterende høy belastning på naturtypen vil terskelen for å tillate nye småkraftverk som reduserer naturverdiene i bekkekløfter som er vurdert til å ha opp mot nasjonal verdi, være svært høy.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldlovens § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Kulturminner

Kjente kulturminner i nærområdet til Skåbyggja kraftverk er kullgroper, og funn av slagg. Dessuten er det gjort gjenstandsfunn som kan stamme fra førkristne graver.

Oppland fylkeskommune har innsigelse til Skåbyggja kraftverk på bakgrunn av områdets verdi for kulturminner. De opplyser om at tiltaket trolig er i konflikt med automatisk fredete kulturminner, men at dette må endelig avklares ved oppfylling av undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9. De sier også at ut fra kjente gjenstandsfunn har øvre del av tiltaksområdet et visst potensial for funn av gravminner, en type kulturminner det i liten grad gis dispensasjon for.

NVE mener at det er sannsynlig at en eventuell bygging av Skåbyggja kraftverk vil komme i konflikt med automatisk fredede kulturminner. I følge OEDs retningslinjer for små vannkraftverk bør det utvises generell varsomhet ved inngrep i områder med kulturminner. Tiltak som skader fredede kulturminner kan ikke utføres uten tillatelse fra kulturminnemyndighetene. NVE har i dette tilfellet vurdert at det er riktig å vente med undersøkelser etter kulturminneloven § 9 til etter det er fattet konsesjonsvedtak etter vannressursloven.

Samfunnsmessige fordeler

Nord-Fron kommune og Ole Petter Kleiven ber NVE om å se på de næringsmessige fordelene av en utbygging. En eventuell utbygging av Skåbyggja kraftverk vil gi 9,0 GWh i et gjennomsnittssår. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Skåbyggja kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Skåbyggja kraftverk vil ha negative konsekvenser for biologisk mangfold. Skåbudalen er en del av Vinstradalens bekkekløftsystem som er verdisatt som nasjonalt viktig. Bekkekløften er den eneste kjente bekkekløftlokaliteten i Vinstradalen som nå ikke er fraført vann til produksjon av vannkraft. NVE mener på grunnlag av de høye verdiene og de eksisterende påvirkningene av bekkekløfter i Vinstradalen at tiltaket vil være i konflikt med

naturmangfoldloven §§ 4, 5, og 10. NVE har også vurdert at en utbygging etter omsøkt plan sannsynligvis vil være i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Etter NVEs vurdering vil ikke de positive sidene ved en utbygging i form av omtrent 9,0 GWh/år i fornybar energiproduksjon samt de øvrige nytteeffektene omtalt overfor overstige disse ulempene.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Skåbyggja kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.